LIBERTATEA ŞI SIGURANŢA PERSOANEI ÎN PROCESUL PENAL

Daniela BALMUŞ

Dreptul la libertate şi siguranţă este garantat. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa, cu excepţia: a) *deţinerii legale în baza hotărârii pronunţate de către o instanţă competentă*, (art.5 pct.1) lit.a) CEDO); b) *dacă persoana a făcut obiectul unei arestări sau al unei deţineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunţată, conform legii, de către o instanţă ori în vederea garantării executării unei obligaţii*

prevăzute de lege (art.5 pct.1) lit.b) CEDO); c) *dacă persoana a fost arestată sau reţinută în vederea aducerii sale în faţa autorităţii judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a învinui că a săvârşit o infracţiune* (art.5 pct.1) lit.c) CEDO); Privarea de libertate a unei persoane poate opera în trei cazuri: atunci când este învinuit de comiterea unui infracţiuni, atunci când este necesar să o împiedici să comită o infracţiune sau când această persoană riscă să evadeze după comiterea acesteia. Totuşi, măsura nu va fi compatibilă cu art.5 pct.1) lit.c) doar dacă este luată în scopul intentării unor urmăriri penale împotriva celui interesat; d) *dacă există motive temeinice de a crede în necesitatea de a împiedica o persoană să săvârşească o infracţiune sau să fugă după săvârşirea acesteia* (art.5 pct.1) lit. c)); e) *dacă este vorba de detenţia legală unui minor, hotărâtă pentru educaţia sa sub supraveghere sau despre detenţia sa legală, în scopul aducerii sale în faţa autorităţilor competente* (art.5 pct.1) lit.d) CEDO); f*) detenţiei legale a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui taxicoman sau a unui vagabond* (art.5 pct.1) lit.e) CEDO). În acest sens, Curtea a precizat: „aceasta nu este pentru singurul motiv că ei ar trebui consideraţi a fi uneori periculoşi pentru securitatea publică, dar şi deoarece propriul lor interes poate necesita internarea lor". Totodată, detenţia trebuie să fie *legală*, în conformitate cu dreptul material şi procesual intern şi cu Convenţia şi să nu fie arbitrară. Se vor lua în consideraţie mai multe criterii: să fie prezentată dovada reală a problemei mintale, bazată pe o expertiză medicală obiectivă; să poarte un caracter sau o amploare care legalizează internarea; detenţia nu poate fi valabil prelungită, fără persistarea unei asemenea probleme; în cazul în care o detenţie riscă să se prelungească indefinit, ea trebuie să fie periodic verificată de către o instanţă judecătorească împuternicită de a o înceta; detenţia trebuie să aibă loc într-un spital, o clinică sau într-o altă instituţie corespunzătoare, abilitată să deţină alienaţi; dacă arestarea sau deţinerea legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare (art.5 pct.1) lit.f) CEDO).

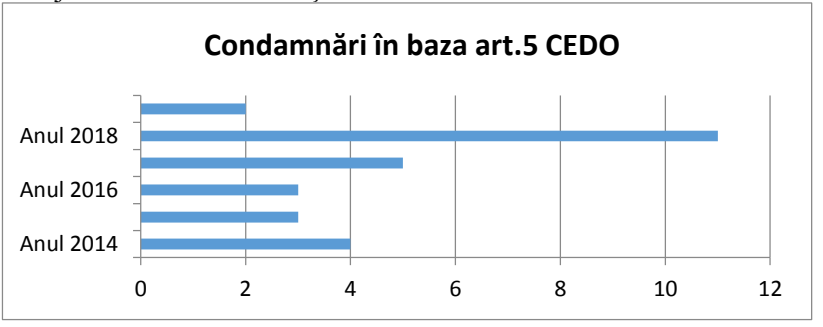
Condiţiile aplicării arestării preventive, după caz, arestării la domiciliu solicită: **legislaţia procesual-penală să permită aplicarea**

acestor măsuri; să existe o bănuială rezonabilă că persoana a comis infracţiunea de care este acuzată; alte măsuri preventive să nu poată înlătura riscurile; prezenta a cel puţin unuia dintre riscuri: al eschivării, al împiedicării bunei desfăşurării a justiţiei, prevenirii săvârşirii de către persoană a unei noi infracţiuni, cauzării dezordinelor publice.

Termenul ţinerii persoanei în stare de arest şi prelungirea lui. Termenul ţinerii persoanei în stare de arest curge din momentul privării persoanei de libertate la reţinerea ei, iar în cazul în care ea nu a fost reţinută – din momentul executării hotărârii judecătoreşti privind aplicarea acestei măsuri preventive, adică din momentul găsirii şi reţinerii persoanei. Hotărârea instanţei de judecată privind aplicarea măsurilor preventive, se execută imediat din sala de şedinţă.

Arestul se dispune pe un termen de cel mult 30 de zile, în privinţa aceleiaşi persoane, arestul poate fi aplicat, pentru ambele faze ale procesului penal, pe un termen ce nu poate depăşi 12 luni cumulativ, până la pronunţarea sentinţei de către instanţa de fond. În termenul de ţinere a învinuitului, inculpatului în stare de arest, se include timpul în care persoana: a) a fost reţinută; b) a fost sub arest la domiciliu; c) s-a aflat într-o instituţie cu caracter medical.

Calcularea termenelor arestării începe din ziua şi ora aplicării de către judecătorul de instrucţie.

Analizând dinamica condamnărilor Curţii împotriva Moldovei, în baza art. 5 CEDO, am constatat că este o dinamică crescătoare. Căci, în anul 2015 fiind înregistrat un număr de 3 condamnări, iar în anul 2018, fiind pronunţate 11 hotărâri ce au constatat vinovăţia Republicii

Moldova, iar în prima jumătate a anului 2019, fiind deja emise două hotărâri de condamnare, iar această creştere stabilită fiind în detrimentrul statului, al sistemului de drept, unde cetăţenii nu se pot simţi liberi şi siguri.

Referințe:

1. Asociaţia Avocaţilor Americani/ Procesul echitabil garantat de Convenţia Europeană pentru Drepturile Omului. *Ghid pentru Republica Moldova*. Chişinău: Sirius, 2007. http://csj.md/index.php/jurisprudenta-cedo1/rezumat-hotararilor-relevante-ale-cedo/56-rezumat- hotarari-cedo-2018
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003.
3. Convenţia Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale. Roma, 04.11.1950. https://www.echr.coe.int/Documents/-Convention_RON.pdf
4. https://dexonline.ro/definitie/extradare
5. Monica MACOVEI/ *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 5 al Convenţiei Europene pentru Drepturile Omului*. Chişinău: Council of Europe, 2003.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu nr.1, din 15 aprilie 2013. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=48

Recomandat
Tatiana VIZDOAGĂ, dr., conf. univ.